

*A gazdaság értelme az
emberek **boldogságának**
elősegítése.*

KÖZJÓ

Ami a biztosítékot kiveri a mai világban...

Az ember az első a struktúrához képest.

A profit nem cél, hanem eszköz.

Melyik az első?

Struktúra

Pénzügyi rend, gazdasági rend

*Aronson, Allport, Durkheim,
Campbell, Luhman, Festinger...*

Egyén

Erkölc / értékrend

*Herbert Simon, James March,
Frank, Bandura, Ash, Rogers,
Maslow, Ryan Deci, Alford*

- Self Determination Theory – **belső motiváció**
- Bűn- és erény struktúrái (II.János Pál)

**„Az emberi személy szabad”
„felelősség”**

**„...a végső meghatározó az egyén, aki állandó
kölcsonhatásban áll a struktúrával”**

Empirikus kutatás

Eredmények – Korrelációs mátrix

	SWB	SWB w	W now	W idea	W diff	Big5 w	Big5 me	Big5 diff	INTR w	INTR me	EXTR w	EXTR me	INTR diff	EXTR diff	HED	EUD	V Ethics	MLQ	MAT
SWB	1																		
SWBw	,399**	1																	
Wnow	,225**	,547**	1																
Widea	-,002	,135	,284**	1															
Wdiff	-,235**	-,515**	-,847**	0,113	1														
Big5w	,151	,489**	,324**	,165*	-,283**	1													
Big5me	,279**	,391**	,286**	,145	-,281**	,778**	1												
Big5diff	-,102	-,257**	-,208*	-,136	,215**	-,173*	-,294**	1											
INTRw	-,071	,209*	,244**	,512**	-,050	,334**	,270**	-,120	1										
INTRme	-,018	,104	,109	,330**	,041	,273**	,296**	-,041	,648**	1									
EXTRw	-,290**	-,064	-,001	-,083	-,070	,212**	,122	,111	,302**	,165*	1								
EXTRme	-,291**	-,075	-,020	-,240**	-,098	,093	,031	,040	,206*	,130	,833**	1							
INTRdiff	,021	-,218**	-,207*	-,338**	,084	-,234**	-,181*	,226**	-,684**	-,382**	-,168*	-,149	1						
EXTRdiff	-,012	-,223**	-,114	-,121	,131	-,122	-,082	,297**	-,181*	-,106	-,106	-,198*	,359**	1					
HED	-,078	-,311**	-,301**	-,230**	,206*	-,005	-,008	,140	-,046	-,026	,216**	,169*	,062	,065	1				
EUD	,030	,038	,037	,127	-,035	,257**	,228**	,026	,313**	,253**	,139	,109	-,152	,057	,376**	1			
VEthics	,093	,211*	,160	,507**	,064	,291**	,241**	-,247**	,395**	,452**	-,234**	-,350**	-,244**	-,111	-,209*	,181*	1		
MLQ	,204*	,326**	,120	,283**	-,007	,270**	,260**	-,104	,283**	,285**	-,044	-,093	-,143	-,072	-,118	,201*	,385**	1	
MAT	-,182*	-,178*	-,189*	-,398**	,008	-,097	-,151	,127	-,148	-,272**	,493**	,579**	,137	-,056	,254**	-,062	-,475**	-,300**	1

	JELMAGYARÁZAT		INTRw	INTRme	EXTRw	EXTRme	INTRdiff	EXTRdiff	HED	EUD	VEthics	MLQ	MAT
SWB	szubjektív jóllét (0-10)		mhelyi én intrinsic pontösszege	valódi én intrinsic pontösszege	mhelyi én extrinsic pontösszege	valódi én extrinsic pontösszege	mhelyi/valódi intrinsic Σabszolút eltérések	mhelyi/valódi extrinsic Σabszolút eltérések	Σhedonikus boldogságesemények/hó	Σeudamonikus boldogságesemények/hó	erényetikai ember (Σ12 saját kérdés)	meaning of life kérdések pontösszege	Kasser materializmus kérdések pontösszege
SWBw	mhelyi elégedettség (Σ54-60 kérdések)												
Wnow	78a-88a pontösszege												
Widea	78b-88b pontösszege												
Wdiff	78-88 b-a Σabszolút eltérések												
Big5w	mhelyi én big5 pontösszege												
Big5me	valódi én big5 pontösszege												
Big5diff	mhelyi/valódi big5 Σabszolút eltérések												

megjegyzések

ez egy korrelációs mátrix, az érdemi, folytonos változók közötti kapcsolat irányát és erősségét mutatja páronként

* reverse kérdések mindenütt megfordítva

* keretezett részek eleve összefügghetnek

* sárgával kiemelt 99% szignifikáns kapcsolat

* N = 148

Empirikus Kutatás Eredmények Klaszter táblázat

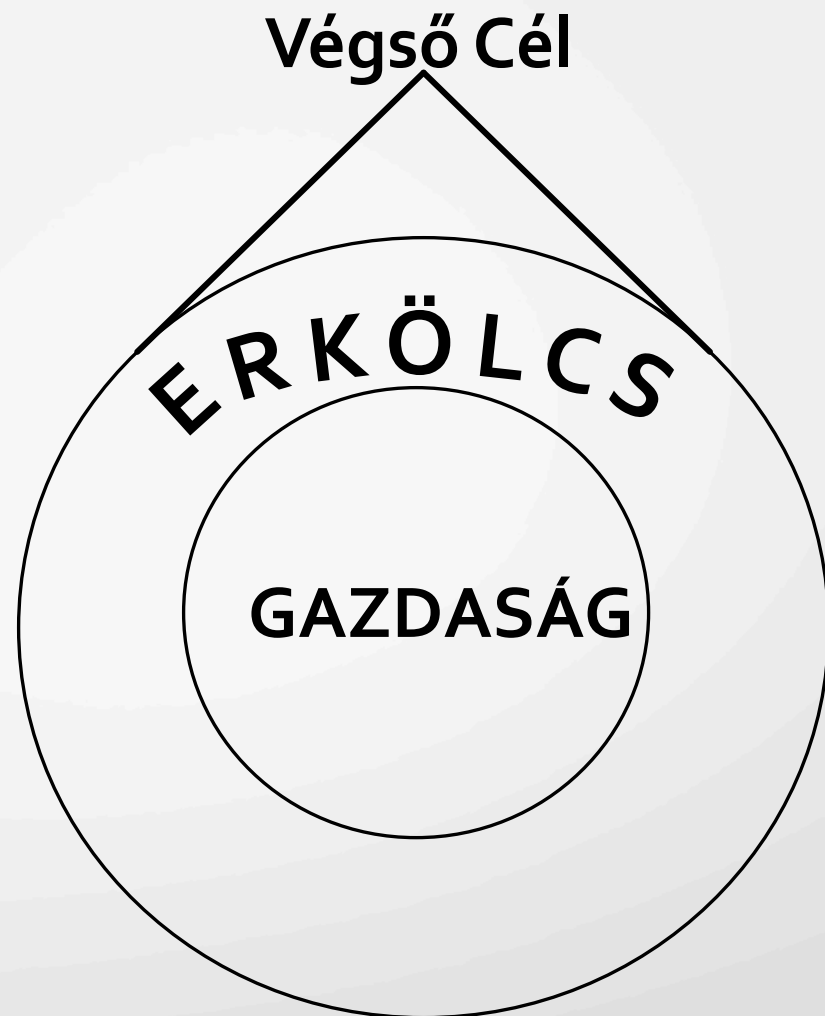
változó	magyarázat	N	arány	1	2	3	4	5	TOP
		N	100%	72	57	34	63	76	15
			minta	fogaskerék	e.csontror.	kovász	csillogás	integrált	integrált+
Wnow0	mostani mhely megítélése rossz	81	33%	46%	40%	54%	36%	3%*	0%
Wnow2	mostani mhely megítélése jó	82	33%	8%*	22%	1%	21%	85%	100%
Widea0	ideális mhely: alacsony elvárás	82	31%	60%	27%	7%*	33%	13%*	20%
Widea2	ideális mhely: magas elvárás	86	33%	9%*	35%	48%	31%	49%	33%
Wdiff0	mostani mhely ideális	59	25%	16%	2%*	4%*	16%	67%	100%
Wdiff2	mostani mhely nem ideális	117	49%	56%	70%	75%	57%	10%*	0%
gift1	kitöltésért ajándékot kért	83	27%	26%	39%	18%	35%	18%	20%
ERME		150	50%	15%*	91%	18%*	38%	75%	73%
KOVET		132	44%	78%	7%*	82%	49%	17%*	20%
OPTEN		20	7%	7%	2%*	0%*	13%	8%	7%
MAT0	kevésbé materialista	170	60%	34%*	83%	94%	32%*	78%	67%
MAT2	kifejezetten materialista	62	22%	39%	6%*	0%*	42%	10%*	13%
SWB0	0-6 szubjektív jóllét	52	18%	25%	22%	6%*	18%	13%	14%
SWB2	9-10 szubjektív jóllét	93	32%	25%	29%	39%	21%	46%	57%
SWBw0	alacsony mhelyi elégedettség	104	37%	55%	49%	42%	42%	6%*	7%
SWBw2	magas mhelyi elégedettség	87	31%	12%*	21%	26%	32%	60%	80%
Big5me0	valódi én személyiség gyenge	55	23%	33%	27%	32%	25%	2%*	7%
Big5me2	valódi én személyiség erős	90	37%	18%*	30%	14%*	27%	79%	93%
Big5w0	mhelyi én személyiség gyenge	123	54%	71%	71%	65%	54%	18%*	7%
Big5w2	mhelyi én személyiség erős	60	26%	11%*	14%	23%	19%	58%	80%
Big5diffLow	kevés mhelyi/valódi személyiség eltérés	98	49%	51%	47%	13%*	27%*	86%	100%
EXTRwLow	extrinsic mhelyi én gyenge	181	66%	66%	98%	100%	22%*	66%	67%
EXTRmeLow	extrinsic valódi én gyenge	107	38%	25%	83%	86%	0%*	30%	33%
INTRwLow	intrinsic mhelyi én gyenge	123	44%	97%	77%	18%*	5%*	11%*	7%
INTRmeLow	intrinsic valódi én gyenge	96	33%	79%	41%	13%*	8%*	14%*	7%
INTRdiff0	intr. én-ek harmonizálnak	116	43%	25%*	24%*	32%	69%	54%	100%
INTRdiff2	intr. én-ek szétesettek	54	20%	37%	33%	11%	8%*	7%*	0%
EXTRdiff0	extr. én-ek harmonizálnak	70	27%	36%	20%	7%*	25%	33%	27%
EXTRdiff2	extr. én-ek szétesettek	90	34%	27%	48%	55%	26%	30%	27%
HED0	kevés hedonikus öröm	163	56%	50%	60%	52%	48%	66%	67%
HED2	sok hedonikus öröm	51	17%	20%	11%	21%	28%	9%	7%
EUD0	kevés eudamonikus öröm	44	16%	30%	29%	3%*	5%*	4%*	7%
EUD2	sok eudamonikus öröm	142	50%	29%*	38%	65%	64%	63%	53%
MLQ0	az életem kevésbé értelmes	61	21%	49%	13%	6%*	21%	7%*	20%
MLQ2	az életem értelemmel teli	103	35%	6%*	49%	33%	35%	54%	40%
POS0	vállalati pozíció: alsó, max. közép	122	44%	72%	51%	42%	44%	12%*	7%
POS1	vállalati pozíció: közép felett	71	26%	17%	25%	52%	29%	21%	14%
POS2	vállalati pozíció: top	83	30%	11%*	24%	6%*	27%	68%	79%
faith0	nem vallásos	43	15%	31%	7%	6%	11%	14%	7%
faith1	maga módján vallásos	53	19%	26%	5%*	9%	36%	11%	13%
faith2	vallásos	189	66%	43%*	88%	84%	52%	75%	80%
small	mhely kisvállalatnál (max. 50 fő)	136	47%	24%*	48%	19%*	42%	84%	87%
middle	mhely közép vállalatnál (50-250 fő)	74	25%	31%	35%	19%	35%	7%*	7%
big	mhely nagyvállalatnál (250- fő)	81	28%	44%	17%	63%	23%	10%*	7%
klaszterezési eljárásba nem bevont változók									
VEthics0	erényetikai skála legalja	21	7%	21%	0%*	3%	3%	1%*	0%
VEthics1	erényetikai skála alsó közép	108	36%	57%	21%	13%*	47%	25%	27%
VEthics2	erényetikai skála felső közép	116	38%	17%*	48%	50%	40%	46%	47%
VEthics3	erényetikai skála teteje	58	19%	4%*	31%	33%	10%	28%	27%
SI0	jövedelem átlag alatt	60	20%	23%	24%	19%	15%	19%	13%
SI1	jövedelem átlagos	89	29%	28%	33%	16%	35%	29%	27%
SI2	jövedelem átlag felett	117	39%	42%	26%	53%	39%	39%	47%
SI3	jövedelem messze átlag felett	37	12%	7%	17%	13%	11%	14%	13%
PROFnowhigh	mostani mhelyen a profit eszköz	171	56%	41%	46%	33%	56%	90%	100%
PROFideahigh	ideális mhelyen a profit eszköz	266	88%	75%	90%	86%	90%	99%	100%
comment	szöveges megjegyzés a kérdőívhez	129	43%	35%	49%	44%	37%	50%	60%
male	férfi	185	61%	67%	61%	70%	43%*	68%	67%
AGE (years)	életkor		49,02	45,18*	52,14	49,09	46,73	52,37	53,50
N		302	100%	72	57	34	63	76	15

Más emberi
értékrend
más *gazdasági*
renddel
jár együtt.

ERKÖLCS

Haszonközpontú paradigma
(Politikai gazdaságtan)

Erényetikai paradigma
(Civil gazdaság)

Erényetika: bűvópatak

Kr.e. IV. - I. század:

Platón, Arisztotelész, Cicero

Középkor:

Aquinói Szent Tamás,

Firenzei Szt. Antonin, Skolasztika

XV. – XVIII. század:

Itáliai Civil gazdaság

Antonio Genovesi

XIX. század vége:

Egyház társadalmi tanítása

XX. század:

Szociális piacgazdaság

Civil társadalom

Alternatív közgazdaságtan

HASZONKÖZPONTÚ PARADIGMA

Az altruizmus helyes, ha a kooperációból nyerek és hasznom van belőle, „csak viszonzott, ún. reciprok altruizmus maradhat fenn”; viszont „a feltétlen altruizmus (kategorikus imperatívusz) egyenesen kártékony” *Felvilágosult önérdék.*

(Hunyadi, Székely [2003], p. 721)

„[...] a pozitív közgazdaságtan ugyanolyan ‘objektív’ tudomány, mint bármely természettudomány, illetve azzá lehet. Természetesen az a tény, hogy a közgazdaságtan az emberek közötti kapcsolatokkal foglalkozik, [...] jelentősen megnehezíti az objektivitás elérését...”

(Friedman [1986], p. 18)

„a klasszikus iskola a termelő természetes magatartásának tartott (a haszon maximalizálására való) törekvését ezután a fogyasztóra is vonatkoztatták.”

(Muzslay, I. [1995], p. 34).

ERÉNYETIKAI PARADIGMA

„Az Én-Te alapszót csak egész lényével mondhatja az ember... A Te által leszek Én-né. S hogy Én-né leszek, mondom: Te. Minden valóságos élet – találkozás.”

(Buber [1994], p. 15)

„...amint a társadalmi viszonyok fontosságát fokozatosan elismerték, a szóhasználat megváltozott. Ma például már sokat beszélünk szociális tőkéről.”

(J. E. Stiglitz előszava in: Polányi [2004], p. 13).

„A hasznat úgy tekintik, mint azon emberek életszínvonala és életminősége javításának eszközét, akiknek az életét a vállalat működése érinti [...] a nyereség eszköz, *nem* cél.”

(Pataki, Radácsi [2000], p. 55)

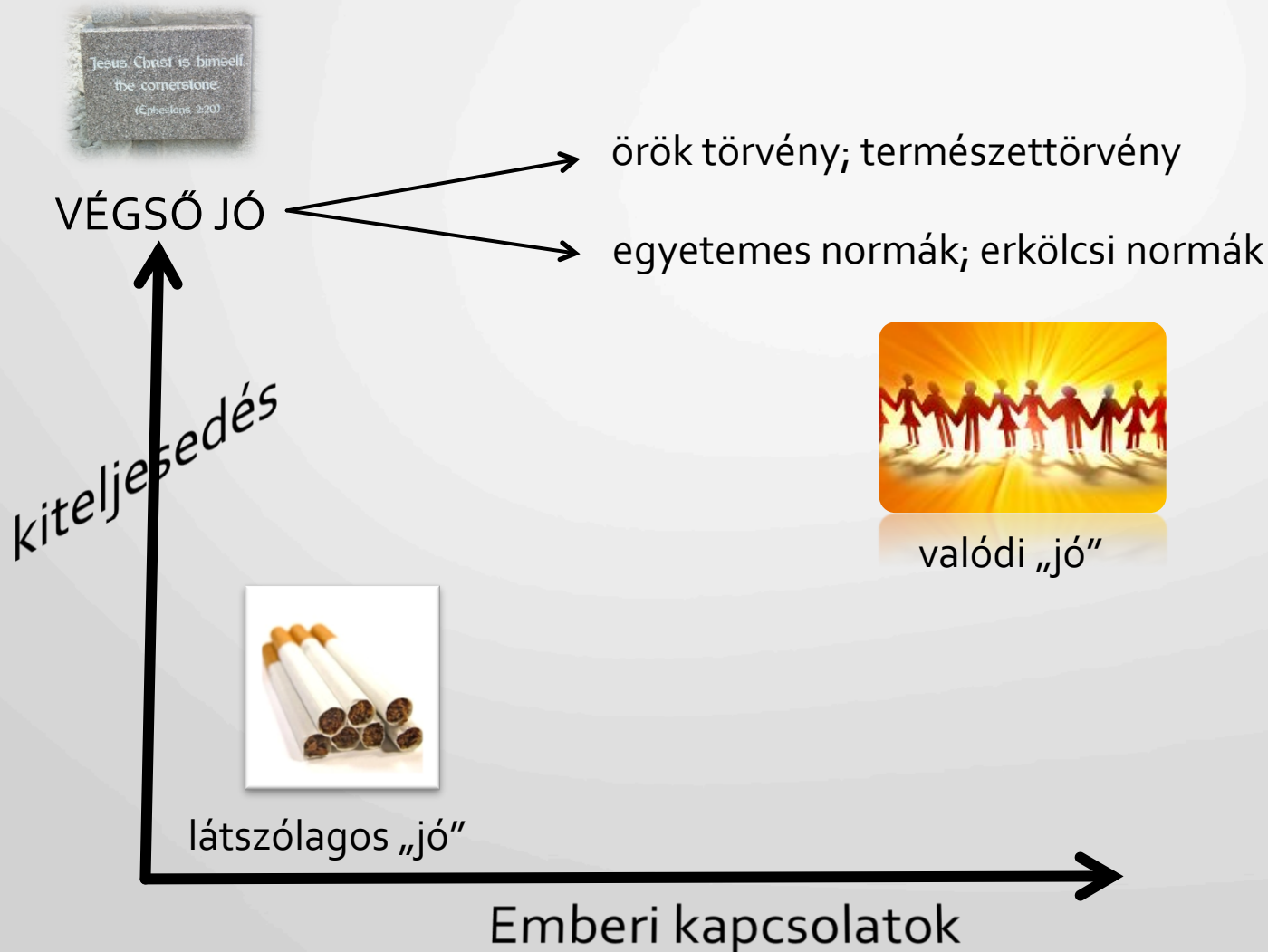
A gondolkodásmód változása

	HASZONKÖZPONTÚ	ERÉNYETIKAI
JÓ	Szubjektív, haszon, hedonista	Objektív, célra irányul, hierarchikus, racionális
ÉN	Birtokol, individuum, ÉN – AZ	Létezik, kiteljesedik, személy, ÉN – TE
BOLDOGSÁG	Hêdoné, állapot	Eudaimonia, dinamizmus
ERÉNY	Hatalom, birtoklás, mértéktelenség	Jóra való cselekvési készség
ÖNÉRDEK	Szubjektivista önérték (E. Fromm)	Objektivista önérték (E. Fromm)

A „JÓ” szubjektív vagy objektív?

BOLDOGSÁG – EUDAIMONIA

- kiteljesedés az erények által
- emberi kapcsolatok
- lelki élet

A gondolkodásmód változása

ÉN – AZ

tömeg

ÉN – TE

közösség

Martin Buber: ÉN és TE

Arisztotelész: NE, barátság

individualizmus

perszonalizmus

Objektivista önérték

**Valódi szükségleteimben
a másik ember jólléte
is benne van.**

**Kiteljesedés
az erények által.**

Piaci játszmák

Fogolydilemma

	Kooperálás	Defektálás
Kooperálás	3,3	0,5
Defektálás	5,0	1,1

	Kooperálás	Defektálás
Kooperálás	nyer-nyer	többet veszít-többet nyer
Defektálás	többet nyer-többet veszít	veszt-veszt

	Kooperálás	Defektálás
Kooperálás	R,R	S,T
Defektálás	T,S	P,P

Kikötések:
 $T > R > P > S$
 $2R > T+S$

Szemponatok:
Időtáv, kapcsolati tényező, bizalom, törvényesség

Arisztotelész: Politika
Daily – Cobb, 1989

Á-P-Á'

OIKONOMIA
KREMATISZTIKA

P-P'

Aquinói Szent Tamás

Profit jó célt szolgál
Profit turpitude (S.Th. II-II.)

Ferencesek, XV. század

MONTI DI PIETA P-P'(Á)

„A nyereség célja, hogy vele az ember magának vagy másnak juttasson, állapotuk szerint. A juttatás célja magának vagy másnak, hogy erényesen tudjanak élni. Az erényes élet célja az **örök dicsőség** megszerzése.”

Firenzei Szent Antonin: Summa Moralis, XV. század

A „JÓ”-k (értékek) rendje

Klasszikus görög filozófia

Erkölcsei értékek

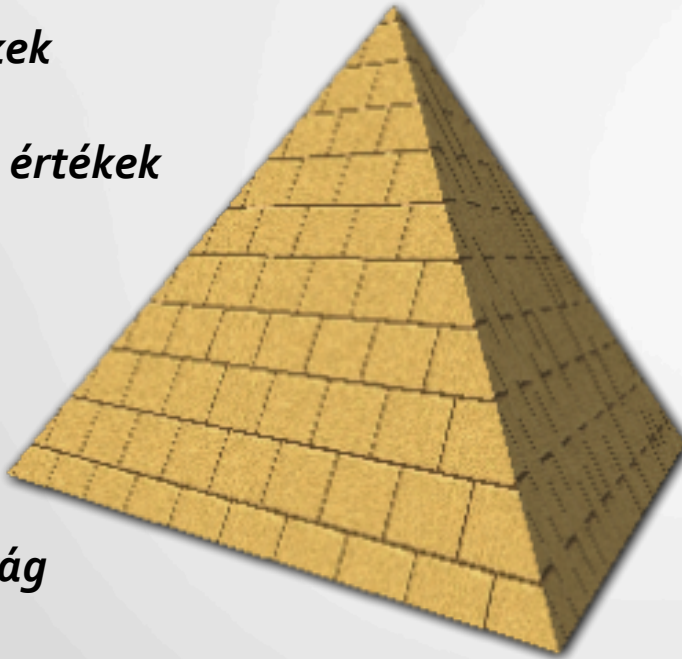
Intellektuális értékek

Érzékelés

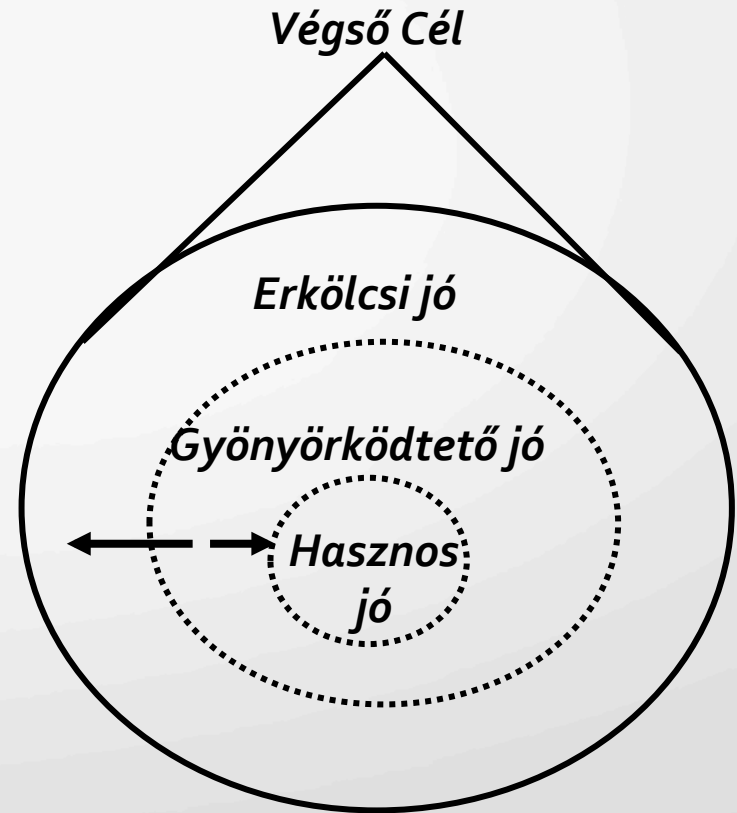
Vegetatív

Holt anyag

Materiális világ

Aquinói Szt. Tamás

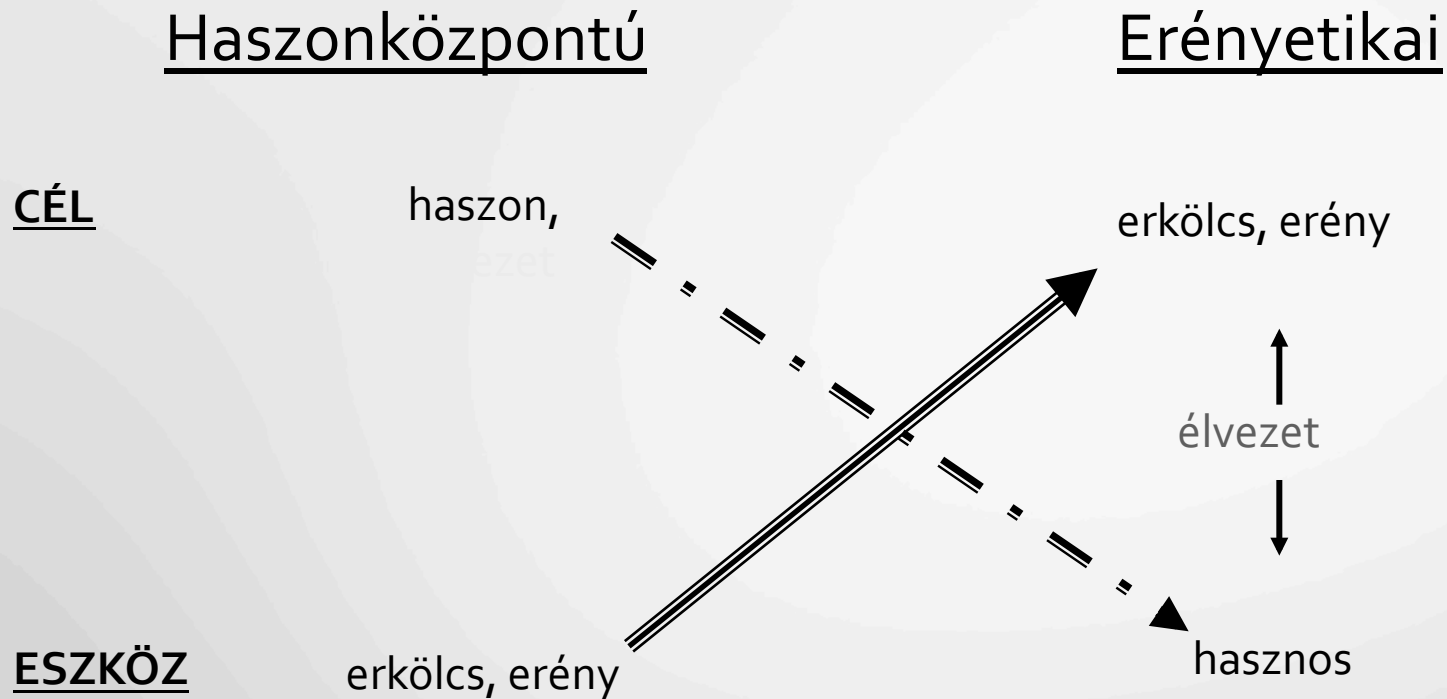
Hasznos "jó" - eszköz

Erkölcsei "jó" - prioritás

Gyönyörködtető "jó" – kísér

S.Th. I. k.5, sz.6.

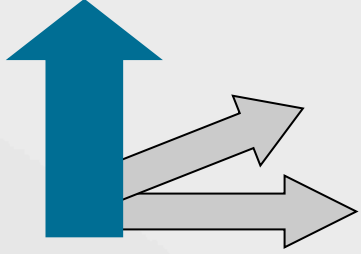
A gondolkodásmód változása

Homo Oeconomicus

Homo Reciprocans

Fukuyama: Bizalom, Steven Covey: The 7 habits of highly motivated people

A háromdimenziós gazdaság

1. és 2. dimenzió

Hasznos „jó”=materiális javak

- tőke javak
- pénzügyi eszközök
- marketing stratégia
- **profit**

3. dimenzió

Erkölcsei „jó” = értékek

- közjó
- bizalom
- igazságosság
- szolidaritás
- kölcsönösség
- mértékletesség
- élet

eszközök

2.

célok

1.

A piaci mechanizmusok a hasznos (materiális) javak körében érvényesek.

Végső Cél

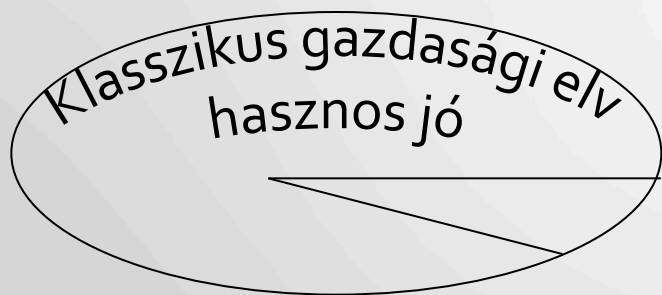
Erkölcsei jó (értékek)

Hasznos jó (anyagi javak)

A HÁROM DIMENZIÓS GAZDASÁG

2 dimenzió

3 dimenzió

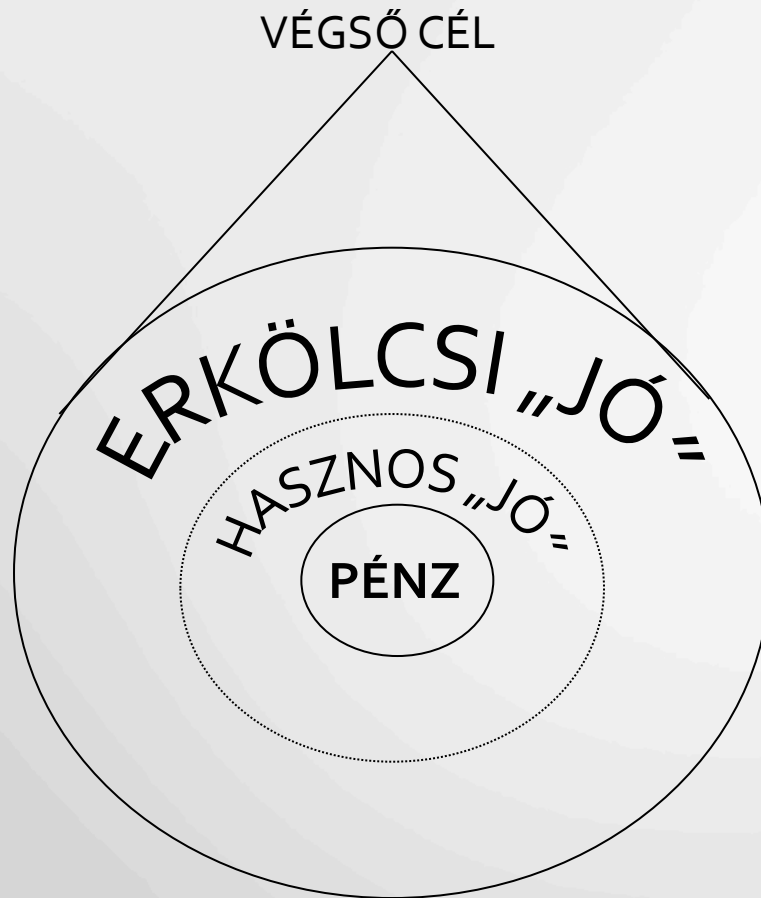
Végső Cél

Aquinói Szent Tamás: a „jó”-k analogikus rendje

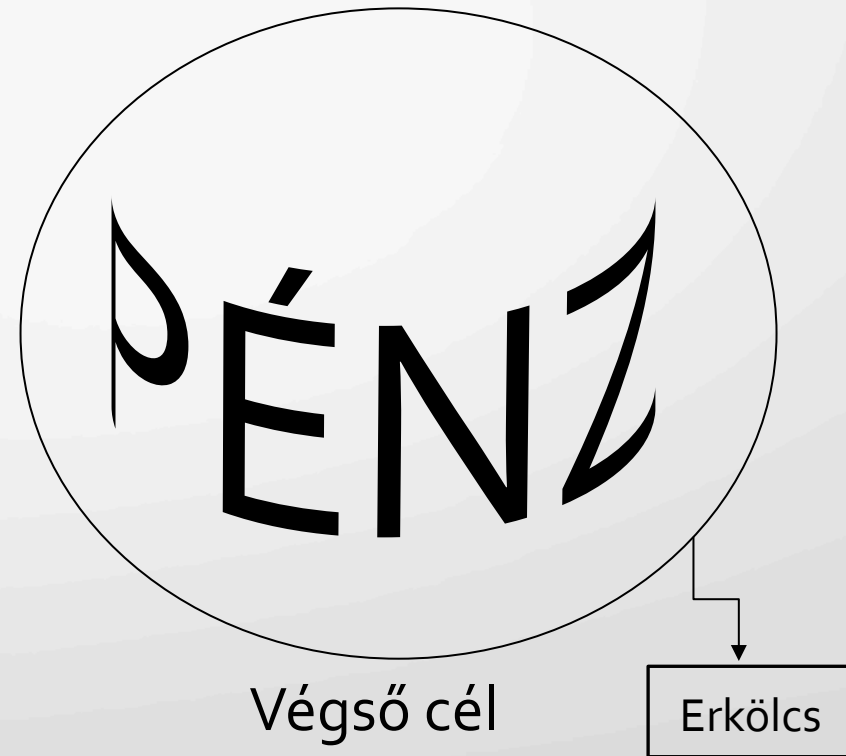
Erkölcsei, szellemi értékek jelenléte a gazdaságban.

Érényetikai paradigma

A szolgák szolgája

Haszonközpontú paradigma

Végső cél

Erkölcs

Aquinói Tamás:

Pénzhasználat (economica)

>

Pénzszerzés (pecuniativa)

A profit trónfosztása

Cél

Uralkodik

Eszköz

Szolgal

Fodor István: Lejárt a profitmaximalizálás kora (Magyar Idők, 2016.05.23.)
"*...profitmaximalizálással szemben a döntéshozó felelőssége, az innováció és a tisztesség kerül előtérbe*"

Boldogság mércék

Hedonisztikus: SWB

Eudaimonikus: globális jóllétet mérnek

PWB (Psychological Well-Being) Ryff, Keyes 1995

PWI (Personal Well-Being) *vallást, spiritualitást* is mér, Wills 2009

SWLS (Satisfaction With Life Scale) Ed Diener, 1995, Ryan, Deci

önkiteljesítést, növekedést, tökéletesedést, autonómiát is mér

Speciális eudaimonikus mércék:

MLM (Meaning of Life Measure) Morgan, Farsides

PIL (Purpose In Life) Crumbaugh, Maholik

MLQ (Meaning of Life Questionnaire) Steger 2006

Viktor Frankl: Az életet az teszi értelmessé, ha magunkon kívüli értékekre figyelünk

KÖNYV-BEMUTATÓ

BARITZ SAROLTA LAURA OP:
HÁROM-DIMENZIÓS GAZDASÁG
LEHET GAZDÁLKODNI ERÉNYETIKAI PARADIGMÁBAN

A KÖNYVET BEMUTATJA: LENTNER CSABA (EGYETEMI TANÁR, NKE)
IDŐSZERŰ-E A PARADIGMAVÁLTÁS A KÖZGAZDASÁGTANBAN?
CÍMŰ KEREKASZTAL-BESZÉLGÉSTÉS RÉSZTVEVŐI:

CSABA LÁSZLÓ MTA RENDES TAGJA, EGYETEMI TANÁR	VERES ANDRÁS PÜSPÖK, AZ MKPK ELNÖKE
BARCZA GYÖRGY VEZÉRIGAZGATÓ, ÁKK	BARITZ S. LAURA OP KÖZGAZDÁSZ, BCE, SAPIENTIA
FODOR ISTVÁN KORÁBBI VEZÉRIGAZGATÓ, ERICSSON	HERNÁDY ZSOLT MODERÁTOR, DUNA TV

2016. NOVEMBER 24. 17:30
BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM E/II. ELŐADÓ
1093 BUDAPEST, FŐVÁM TÉR 8.

TIM KASSER
ELŐADÁSOK

KERESZTÉNY TÁRSADALMI ÉLVEK A GAZDASÁGBAN

KAPITALIZMUS, ANYAGIASSÁG, ÉLETMINŐSÉG
A VILÁGHÍRŰ AMERIKAI PSZICHOLÓGUS KUTATÁSÁNAK EREDMÉNYEI

TIM KASSERRŐL:
Amerikai pszichológus. Az anyagiasság súlyos ára című könyv szerzője. Boldogsággal és a fogyasztói társadalommal kapcsolatos kutatásai világszerte elismertek.

IDŐPONTOK ÉS HELYSZÍNEK:
2016. dec. 5. 17:30
BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM
2016. dec. 6. 16:00
KAPOSVÁRI EGYETEM
2016. dec. 7. 15:00
SOTE
2016. dec. 8. 17:30
DEBRECENI EGYETEM

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ:
www.keteg.hu

Rendezvény kiemelt támogatója:
ÁIKIK
Rendezvény további támogatója:
CORVINUS

Köszönöm szépen a figyelmet!

www.keteg.hu